

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE, POLITICE
ȘI SOCIOLOGICE**

Cu titlu de manuscris:
C.Z.U. 343.1:[341.645(4):341.231.14] (043.2)

SECRIERU NATALIA

**ÎNCETAREA URMĂRIRII PENALE: REGLEMENTĂRI
PROCESUAL-PENALE NAȚIONALE ȘI JURISPRUDENȚA
CURȚII EUROPENE PENTRU DREPTURILE OMULUI**

554.03 – Drept procesual penal

Rezumatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova

Conducător științific:

CUȘNIR Valeriu, dr. hab. în drept, prof. univ.

Referenți oficiali:

1. **BERLIBA Viorel**, dr. hab. în drept, conferențiar universitar.
2. **RUSU Vitalie**, doctor în drept, conferențiar universitar.

Componența consiliului științific specializat:

1. **DOLEA Igor**, Președinte al CȘS, dr. hab. în drept, profesor universitar.
2. **VIZDOAGĂ Tatiana**, Secretar științific al CȘS, doctor în drept, conferențiar universitar.
3. **ULIANOVSCHI Xenofon**, membru al CȘS, dr. hab. în drept, profesor universitar.
4. **COVALCIUC Ion**, membru al CȘS, doctor în drept, conferențiar universitar.
5. **OSOIANU Tudor**, membru al CȘS, doctor în drept, profesor universitar.
6. **ROMAN Dumitru**, membru al CȘS, doctor în drept, conferențiar universitar.

Susținerea va avea loc la 7 februarie 2025, ora 12.00, în ședința Consiliului științific specializat (D 554.03-24-96) din cadrul USM, în sala 119, blocul II al Universității de Stat din Moldova (mun. Chișinău, str. Mihail Kogălniceanu, 67).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca USM și pe pagina web a ANACEC.

Rezumatul a fost expedit la _____ 2024

Secretar științific al CȘS,
dr. în drept, conferențiar universitar,
VIZDOAGĂ Tatiana

Conducător științific,
dr. hab. în drept, prof. univ.
CUȘNIR Valeriu

Autor
SECRIERU Natalia

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	11
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	22
BIBLIOGRAFIE	26
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI	29
ADNOTARE (ÎN ROMÂNĂ, RUSĂ ȘI ENGLEZĂ)	31

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei propuse spre cercetare.

Procesul penal, ca sistem unitar, asigură desfășurarea progresivă și coordonată a întregii activități procesuale, unitatea sa fiind determinată de scopul final al acestuia și de principiile comune fazelor procesului penal.

Urmărirea penală ocupă un loc determinant în cadrul procesului penal. Ea este o fază obiectiv necesară pentru desfășurarea procesului penal, reflectând cerința ca statul, prin organele sale specializate, să intervină ori de câte ori s-a încălcat legea penală.

Urmărirea penală se efectuează de către organul de urmărire penală, acesta având obligația legală de a colecta și a verifica probele, fără a avea idei preconcepute asupra vinovăției persoanei cercetate.

Limita finală a urmăririi penale este marcată prin soluția dată de procuror, care poate fi trimiterea în judecată, scoaterea de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale sau clasare.

Instituția încetării urmăririi penale ocupă un loc important în sistemul procesual penal îndreptată spre asigurarea sarcinilor activității procesuale. La prima vedere, pare a fi o instituție, simplă prevăzută în Codul de procedură penală cu normele ei determinate, iar, pe de altă parte, destul de complicată în interiorul ei. Problemele legate de încetarea urmăririi penale au fost și se află mereu în atenția practicienilor, însă o cercetare complexă a instituției încetării urmăririi penale la etapa urmăririi penale a fost relativ puțin efectuată.

Încetarea urmăririi penale la etapa urmăririi penale este o hotărâre adoptată în modul și în baza temeiurilor prevăzute de legislație, despre finalizarea activității procesuale față de o persoană.

Analiza rapoartelor privind respectarea legislației la aplicarea în cadrul urmăririi penale a procedurilor de liberare de răspundere penală ce conțin date statistice cu privire la cauzele penale, în care procurorii au dispus soluții de încetare a urmăririi penale cu liberarea persoanelor de răspundere penală în baza art. 54-59 din Codul penal, precum și suspendarea condiționată a urmăririi penale, relatează prezența unor aspecte problematice în domeniul aplicării de către procurori a procedurilor discreționare.

Toate aceste aspecte relevate supra au determinat în principiu alegerea temei de cercetare, nuanțând actualitatea și importanța.

Importanța temei de cercetare este determinată de necesitatea abordării sub toate aspectele a instituției încetării urmăririi penale pentru aplicarea ei corectă.

Încadrarea temei în preocupările internaționale. La 13 iulie 1995, Republica Moldova a devenit membru cu drepturi depline al Consiliului Europei și prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova din 24 iulie 1997, au fost ratificate Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (în continuare CEDO), încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950, și protocoalele adiționale nr.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 și 11 care au intrat în vigoare pentru Republica Moldova la 12 septembrie 1997 (cu excepția Protocolul nr.6 care a intrat în vigoare din octombrie 1997, Protocolul 7 – în vigoare din 1 decembrie 1997 și Protocolului nr. 11 – în vigoare din 1 noiembrie 1998). Aderând la CEDO, Republica Moldova și-a asumat obligația de a garanta protejarea drepturilor și a libertăților proclamate de CEDO ale tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția sa. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale reprezintă un garant valoros al drepturilor omului. Odată cu ratificarea Convenției, libertățile și drepturile consacrate de CEDO au devenit parte integrantă a sistemului juridic al Republicii Moldova. Întrucât CEDO a creat un sistem internațional unic de apărare a drepturilor omului, pe parcursul ultimelor decenii, problematica ce ține de drepturile și libertățile fundamentale ale omului prevăzute de aceasta a devenit unul dintre cele mai abordate și studiate subiecte atât la nivel național, cât și la nivel internațional. Curtea a recunoscut un catalog impresionant de principii generale care sunt aplicabile în cadrul procedurii penale. Protecția împotriva celei de a doua urmărire penale a fost reglementată în articolele 54-58 ale Convenției de punere în aplicare a Acordului Schengen (CAAS). Nicio altă dispoziție de drept n-a atras atât de multe solicitări pentru pronunțări ale unei hotărâri preliminare, astfel permițând Curții să stabilească jurisprudența sa cu privire la toate elementele principiului *ne bis in idem*. În fiecare hotărâre, Curtea precizează în continuare elementele de protecție oferite de principiu.

Încadrarea temei în preocupările regionale și naționale. Republica Moldova trece printr-o perioadă de tranziție, de reformare a sistemului de drept și de implementare a Strategiei naționale de reformă judiciară, care are drept obiectiv ajustarea cadrului normativ material și procesual privind organizarea judecătorească, înfăptuirea justiției, dar și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova în spiritul statului de drept, implicit sporirea nivelului de încredere a societății în sistemul judecătoresc. Ignorarea celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate, precum și lipsa unui concept unic în dezvoltarea reformelor în domeniul justiției, condiționează tergiversarea implementării acestora, fapt ce induce la menținerea calității precare a actului de justiție per ansamblu pe țară, și la tergiversarea valorificării clauzelor Acordului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. Analiza

detaliată a rezultatelor Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, aprobată prin Legea Republicii Moldova nr. 231 din 25.11.2011, a relevat discordanțe între prevederile ei și rezultatele scontate. Totodată, potrivit Raportului Indicele Statului de Drept – 2019 (WJP Rule of Law Index 2019)¹, la capitolele independența judiciară și imparțialitatea magistraților, Republica Moldova se situează pe penultimul loc în lume. Din rezultatele acestui Raport se desprinde concluzia – carențele din justiție generează probleme grave în domeniul economiei, în sensul că blochează orice dorință a celor străini de a investi în Republica Moldova. În ultimă instanță, acest fapt blochează, de fapt, prosperarea societății și buna guvernare.

Problematica încetării urmăririi penale se înscrie în perimetrul Acordului de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană din 27.06.2014, în special ce ține de obiectivele consolidării statului de drept și respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale și de clauzele Titlului III - Libertate, securitate și justiție (Monitorul Oficial al RM nr. 185-199/442 din 18.07.2014) ale actului în cauză din perspectiva transpunerii actelor normative ale UE prin care „expresia drepturilor omului semnifică drepturile ființelor umane cărora le sunt recunoscute drepturile lor naturale ca drepturi inalienabile”, din care face parte și dreptul la un proces echitabil (art. 6 CEDO). Studiul de față este în strânsă corelație cu obiectivele proiectului de cercetare din cadrul Programului de Stat (2020-2023) „Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană”, cod proiect 20.80009.1606.05, inclusiv prin publicarea unor studii tematice privind rezultatele obținute în cadrul proiectului² în Culegerea de studii și cercetări juridice.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei vizează cercetarea complexă a instituției încetării urmăririi penale, cu precădere a legislației procesuale penale și jurisprudenței aferente, dar și problematicii aplicării acestor prevederi legale de către organele de urmărire penală, precum și privind raporturile juridice ce apar între participanții procesului în legătură cu încetarea urmăririi penale.

Scopul tezei a determinat următoarele *obiective*:

- analiza tezelor doctrinare și a conținutului elucidat de către cercetătorii din Republica Moldova, precum și de cei din alte state în ce privește instituția încetării urmăririi penale;

¹ World Justice Project. Rule of Law Index – 2019. Ed. World Justice Project, Washington, 2019, 201 p.

² Secieru Natalia. *Chestiuni de soluționat la încetarea urmăririi penale*. În: Materialele conferinței științifico-practice cu participare internațională „Justiția și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova”, Chișinău, 15 octombrie 2020, p. 137. ISBN 978-9975-3201-4-6.

- cercetarea istoricului și evoluției instituției încetării urmăririi penale;
- studiul naturii juridice a instituției încetării urmăririi penale și conturarea direcțiilor prioritare în dezvoltarea ulterioară;
- identificarea corelației reglementărilor din legislația penală și procesual-penală care vizează temeiurile încetării urmăririi penale, precum și fundamentarea hotărârii de încetare a urmăririi penale;
- abordarea instituției încetării urmăririi penale ca o formă procesual-penală de liberare de răspundere penală, problematica care apare în procesul încetării urmăririi penale și elaborarea unor recomandări care ar contribui la îmbunătățirea legislației;
- determinarea modului procesual de încetare a urmăririi penale și problemele care apar în procesul încetării, chestiunile care trebuie soluționate la încetarea urmăririi penale.
- evaluarea încetării urmăririi penale și a altor instituții procesuale penale cu efecte similare;
- analiza și evaluarea reglementărilor privind încetarea urmăririi penale din legislația altor state;
- examinarea instituției încetării urmăririi penale prin prisma jurisprudenței naționale și a Curții Europene pentru Drepturile Omului;
- formularea propunerilor de *lege ferenda* în vederea optimizării și eficientizării activității în cadrul încetării urmăririi penale.

Ipoteza de cercetare, conturată în prezenta teza de doctorat, are la bază accepțiunea potrivit căreia, uneori, procesul penal nu parcurge cele trei faze, și anume: atunci când se pronunță încetarea urmăririi penale sau scoaterea de sub urmărire penală, nu se mai ajunge la judecată; sau când se pronunță achitarea sau încetarea procesului penal nu se mai ajunge la executare. În acest context, în *ipoteza* în care limita finală a procesului penal marchează stingerea raporturilor juridice procesuale între subiecții care participă la soluționarea cauzei penale, cercetarea științifică este axată pe *condițiile de fond și de formă privind încetarea urmăririi penale*. Astfel, urmărirea penală are o determinare clară din punctul de vedere al desfășurării în timp și constă dintr-un ansamblu de acte procesuale și procedurale. Și atunci legea trebuie să reglementeze în mod detaliat condițiile de fond și de formă, în care trebuie îndeplinite aceste acte, justificând necesitatea și oportunitatea ordonanței de încetare a urmăririi penale (recomandarea de *lege ferenda* a art. 285¹ C.pr.pen. al RM). Ipoteza în cauză determină conturarea unor obiective, atingere a cărora determină cercetarea complexă a instituției încetării urmăririi penale, inclusiv în ce privește:

- reglementarea procesual-penală privind încetarea urmăririi penale;
- circumstanțele și temeiurile încetării urmăririi penale, definirea și conținutul acestora, efectele produse;
- încetarea urmăririi penale din temeiuri de nereabilitare;
- încetarea urmăririi penale în raport cu clasarea, cu scoaterea de sub urmărire penală și cu reluarea urmăririi penale;
- soluționarea chestiunilor ce țin de încetarea urmăririi penale;
- încetarea urmăririi penale la confluența normelor procesuale și materiale;
- jurisprudența națională și a CtEDO privind încetarea urmăririi penale.

Sinteza și justificarea metodelor de cercetare. Studiarea monografică și multiaspectuală a instituției încetării urmăririi penale a determinat utilizarea unui cumul de metode de cercetare, menite să contureze natura, conceptul, conținutul și alte caracteristici ale instituției în cauză, atât din perspectiva cunoașterii, cât și din necesitatea identificării unor probleme sau deficiențe privind aplicabilitatea normelor procesuale, precum și în vederea elaborării recomandărilor pertinente îmbunătățirii cadrului procesual-penal. În acest context prezentul studiu are la bază metode generale de cercetare științifică, printre care: *metoda dialectică*, care presupune urmărirea evoluției reglementării instituției încetării urmăririi penale, ca instituție procesuală penală distinctă, dar și ca parte integrantă a procesului penal, în legătură și condiționare reciprocă cu celelalte instituții procesual-penale; *metoda analitică*, prin care s-a procedat la analiza și evaluarea instituției încetării urmăririi penale în parte, precum și poziționarea acesteia în ansamblu procesului penal; *metoda sistemică* – cercetarea științifică a instituției încetării urmăririi penale a vizat normele aferente instituției, structurarea și ierarhizarea acestora, corelaționarea cu alte norme; *metoda lexico-gramaticală*, care a contribuit la examinarea textului normativ al normelor procesuale aferente, cu precădere a celor stipulate la art. 275, 285, 286, 287 CPP al RM, dar și a altor norme relevante cercetării; *metoda logică*, prin care studiul instituției încetării urmăririi penale a fost realizat utilizând principiile și categoriile logicii formale, operând interpretarea normelor procesuale, raportându-se la principiile procesului penal; *metoda comparativă*, prin care instituția încetării urmăririi penale a fost studiată prin abordarea comparativă lor cu reglementările similare din legislația României, Federației Ruse, Republicii Belarus, Ucrainei, Marii Britanii, Franței, Germaniei; *metoda de sinteză*, prin care examinarea instituției încetării urmăririi penale s-a efectuat de la particular la general, de la simplu la compus, până la generalizare. La realizarea acestei teze s-au utilizat și alte metode de cercetare precum statistică, istorică și altele.

Prezentarea situației în domeniul de cercetare.

În literatura de specialitate, cercetări tematice expres consacrate încetării urmăririi penale sunt relativ puține, or acest subiect este tangențial abordat în contextul dreptului procesual penal la general.

În această ordine de idei, au fost investigate lucrări ale oamenilor de știință din domeniul dreptului procesual penal, cum ar fi: I. Dolea, B. Lichii; T. Osoianu, D. Roman, Iu. Sedlețchi, T. Vizdoagă, V. Rotaru, A. Cuciurcă, Iu. Mărgineanu, V. Rusu, D. Ostavciuc, (*Republica Moldova*); M. Perciachina, N. Jigalov, S. Zagorian, S. Zuev, C. Suteaghin, V. Nicoliuc, V. Batficio, G. Himciva, V. Miciurin, S. Solonina, A. Glușcov (*Federația Rusă*); Gr. Teodoru, P. Buneci, Dorel J. Julean, A. Crișu, A. Pinte, V. Păvăleanu, I. Neagu, N. Volonciu, Gh. Mateuț (România). Aportul acestor autori în elucidarea anumitor probleme ce țin de tema tezei este semnificativ și merită să fie luate în considerare. Cu toate acestea, viziunile diametral opuse, polemicile, dilemele care persistă în mediul autorilor de specialitate continuă să fie necercetate sau insuficient abordate. Astfel, în lucrarea dată ne-am propus să cercetăm și să analizăm acele neajunsuri care există și să încercăm să elaborăm unele recomandări care ar putea îmbunătăți unele aspecte în procesul încetării urmăririi penale.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute derivă din abordarea multiaspectuală a încetării urmăririi penale – instituție de drept procesual penal – limita finală a cauzei penale, act de stingere a raporturilor juridice procesuale între subiecții care participă la soluționarea cauzei penale, or teza reflectă o cercetare științifică complexă, dar și de pionierat, realizată prin prisma legislației Republicii Moldova, României, dar și a altor state și jurisprudenței pertinente, conturând poziția instituției în cadrul procesului penal, corelaționarea acesteia cu principiile procesului penal, cu alte instituții procesuale, dar și de drept penal, coroborarea și evaluarea instituției prin prisma jurisprudenței CtEDO, urmărindu-se identificarea anumitor probleme ce țin de aplicarea normelor împricinate, precum și promovarea unor teze științific și practic argumentate și propuneri de *lege-ferenda* în vederea perfecționării normativului procesual-penal și consolidării regimului de asigurare a drepturilor și libertăților omului în procesul penal.

Noutatea științifică și originalitatea prezentei lucrări se justifică și prin relevarea unor incoerențe teoretico-practice privind reglementarea instituției încetării urmăririi penale și identificarea soluțiilor adecvate, precum și prin delimitarea instituției încetării urmăririi penale de alte instituții procesuale și penale, prin abordarea comparativă a instituției în cauză cu cele similare din legislația altor state, aparținând la diferite sisteme de drept.

Problema științifică importantă soluționată constă în abordarea doctrinară și normativă a instituției încetării urmăririi penale, analiza și evaluarea normelor procedurale privind circumstanțele și temeiurile încetării urmăririi penale, corelaționarea instituției în cauză cu alte instituții procesuale și penale, urmărind ca finalitate favorizarea aplicării corecte și uniforme a legislației procesual penale și contribuind, astfel, la asigurarea respectării drepturilor persoanei în procesul penal, dar și la perfecționarea reglementărilor normative în materie.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării constă în faptul că a fost înfăptuită o cercetare multiaspectuală a instituției procesual penale - încetarea urmăririi penale - al cărei conținut poate fi util atât teoreticienilor, cât și practicienilor. Importanța teoretică a lucrării derivă și din actualitatea temei, din obiectivele trasate și finalitățile acestora, realizate în cadrul unei cercetări complexe privind poziția și specificul instituției încetării urmăririi penale în procesul penal. Totodată, importanța teoretică a lucrării este remarcată și prin abordarea instituției încetării urmăririi penale prin prisma jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului, raportate la reglementările naționale privind încetarea urmăririi penale, precum și la legislația altor state.

De asemenea, această cercetare poate servi și în calitate de suport științifico-practic studenților, masteranzilor și doctoranzilor în procesul de studii la specialitățile de drept. Recomandările expuse în cadrul lucrării pot fi utile organului de urmărire penală, în sensul aplicării corecte a normelor de drept procesual penal.

Aprobarea rezultatelor. Tezele științifice și concluziile principale ale lucrării au fost expuse în articolele științifice. La tema tezei de doctorat sunt publicate 10 lucrări științifice.

CONȚINUTUL TEZEI DE DOCTOR

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța temei cercetate, încadrarea temei în preocupările internaționale, naționale și zonale, sunt prezentate scopul și obiectivele lucrării, ipoteza de cercetare, metodologia și metodele de cercetare alese, în același rând fiind punctate: noutatea științifică și originalitatea rezultatelor obținute; problema științifică importantă soluționată; importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării; aprobarea rezultatelor, structura și sumarul compartimentelor lucrării.

Capitolul 1 – „Analiza doctrinară și normativă privind încetarea urmăririi penale” – conține următoarele compartimente: *1.1. Analiza materialelor științifice consacrate încetării urmăririi penale publicate în Republica Moldova; 1.2. Analiza materialelor științifice privind încetarea urmăririi penale publicate în alte state; 1.3. Evoluția normativului procesual penal privind încetarea urmăririi penale; 1.4. Concluzii la Capitolul 1.*

Cercetarea debutează cu o analiză complexă a materialelor științifice consacrate încetării urmăririi penale, publicate în Republica Moldova, precum și în alte state. În această ordine de idei, au fost selectate și analizate lucrările doctrinarilor notorii, cercetătorilor și practicienilor procesului penal, printre care pot fi evidențiați următorii autori: B. Lichii, T. Osoianu, I. Dolea, D. Roman, Iu. Sedlețchi, T. Vizdoagă, V. Rotaru, A. Cuciurcă, Iu. Mărgineanu, V. Cușnir, V. Rusu (*Republica Moldova*); Gr. Teodoru, P. Buneci, Dorel J. Julean, A. Crișu, A. Pinteș, V. Păvăleanu, I. Neagu, N. Volonciu, Gh. Mateuș (*România*) M. Perciachina, N. Jigalov, S. Zagorian, S. Zuev, C. Suteaghin, V. Nicoliciu, V. Batficio, G. Himciva, V. Miciurin, S. Solonina, A. Glușcov (*Federația Rusă*) și mulți alții.

Una dintre lucrări este cea elaborată de *Boris Lichii*, – „*Urmărirea penală (studiu comparat)*”³, prin care autorul și-a propus atât un studiu comparativ între procesul penal din Republica Moldova și procesul penal din România (potrivit Codului de procedură penală adoptat de Marea Adunare Națională la 12 noiembrie 1968, intrat în vigoare la 01 ianuarie 1969), cât și o expunere a concepției acestuia cu privire la necesitatea de perfecționare a reglementărilor urmăririi penale în concordanță cu procesul penal modern.

Cu referire la încetarea urmăririi penale, autorul *B. Lichii* a remarcat: „Procesul penal nu continuă când în cursul cercetării se constată existența vreunui caz de împiedicare a exercitării acțiunii penale din cele prevăzute de legislație. În asemenea cazuri urmărirea penală se încetează, soluția fiind simetrică celei de încetare a procesului penal pe care o pronunță instanța în cursul

³ LICHII, Boris. *Urmărirea penală, studiu comparat*. Chișinău: Centrul de Instruire a Judecătorilor și Centrul de Drept, 2000, p. 3.

judecății pentru aceleași situații. Încetarea urmăririi penale nu necesită existența unei acțiuni penale puse în mișcare.”⁴

Printre publicațiile științifice din Republica Moldova referitoare la instituția încetării urmăririi penale, se înscrie cea a autorilor *Tudor Osoianu, Anatol Andronache, Victor Orîndaș* „*Urmărirea penală, Note de curs*”.⁵ La elaborarea lucrării s-a ținut cont de legislația publicată până la 31 martie 2005. Autorii au analizat încetarea urmăririi penale sub prisma prevederilor art. 275, 285 Cod de procedură penală al Republicii Moldova (2003).

Autorii au remarcat: „Încetarea urmăririi penale are loc în orice moment al urmăririi penale, dacă se constată existența temeiurilor și poate fi aplicată numai în privința unei persoane sau în privința unei fapte”.⁶

În manualul „*Drept procesual penal*”⁷, elaborat de autorii *Igor Dolea, Dumitru Roman, Iurie Sedlețchi, Tatiana Vizdoagă, Vasile Rotaru, Adrian Cerbu, Sergiu Ursu*, în capitolul I secțiunea V, §5, Dumitru Roman a analizat instituția încetării urmăririi penale sub prisma prevederilor art.285 CPP RM (2003). La elaborarea lucrării s-a ținut cont de legislația în vigoare la momentul editării (2006). Autorul s-a referit la temeiurile încetării urmăririi penale, la conținutul ordonanței de încetare, la măsurile pe care le i-a procurorul la dispunerea încetării urmăririi penale.

Este de menționat faptul că *Igor Dolea, Dumitru Roman, Iurie Sedlețchi, Tatiana Vizdoagă, Vasile Rotaru, Adrian Cerbu, Sergiu Ursu* sunt și autorii manualului „*Drept procesual penal*”, *Ediția a III-a*,⁸ în care a fost abordată instituția încetării urmăririi penale, fără schimbări esențiale cu cele relatate în lucrarea anterioară, pe care am citat-o *supra*.

O altă lucrare cu caracter general este „*Codul de procedură penală al Republicii Moldova (comentariu aplicativ)*”⁹ elaborat de *Igor Dolea*. Lucrarea conține modificări legislative operate până la 1 septembrie 2016. Autorul a comentat procedura încetării urmăririi penale, chestiunile care urmează să fie soluționate la încetarea urmăririi penale, contestarea ordonanței de încetare a urmăririi penale, în condițiile art. 313 CPP RM (2003).

⁴ Ibidem, p. 144.

⁵ OSOIANU, T., ANDRONACHE, A., ORÎNDAȘ, V. *Urmărirea penală: note de curs*. Chișinău: Academia Ștefan cel Mare a MAI, 2005, p. 131.

⁶ Ibidem, op.cit., p. 132.

⁷ DOLEA, I., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, IU., VÎZDOAGĂ, T., ROTARU, V., CERBU, A., URSU, S. *Drept procesual penal*. Chișinău: Cart didact, 2006, Volumul II, Partea specială, Ediția a II-a revizuită și completată, p. 45-49.

⁸ DOLEA, I., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, IU., VÎZDOAGĂ, T., ROTARU, V., CERBU, A., URSU, S., *Drept procesual penal*. Chișinău: Cartea juridică. Ediția a III-a revizuită și completată, p. 456-462.

⁹ DOLEA, Igor. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu Aplicativ)*. Chișinău: Cartea juridică, 2016, p. 660-661.

Nu putem trece cu vederea lucrarea „*Codul de procedură penală al Republicii Moldova (comentariu aplicativ), ediția a 2-a*”,¹⁰ elaborată de autorul *Igor Dolea*. Lucrarea conține modificări legislative, operate până la 1 mai 2020. Este un studiu amplu, revăzut și completat cu noi soluții și recomandări ale Curții Europene a Drepturilor Omului, ale Curții Constituționale și Curții Supreme de Justiție. Lucrarea conține referiri importante privind încetarea urmăririi penale, care se dispune, spre deosebire de scoaterea de sub urmărire penală, în cazul în care sunt anumite circumstanțe care împiedică continuarea urmăririi penale, acestea nefiind în dependență de nevinovăția persoanei.

Una dintre lucrări consacrate procedurii penale este cursul universitar, elaborat de către autorii *Tudor Osoianu* și *Dinu Ostavciuc* – „*Urmărirea penală. Curs universitar*”¹¹, în care sunt abordate aspecte ale instituției încetării urmăririi penale. În capitolul VI, intitulat „*Soluții care afectează continuitatea urmăririi penale și a procedurii*”, autorii au analizat instituția încetării urmăririi penale prin prisma prevederilor art.285 Codul de procedură penală al Republicii Moldova, coroborate cu prevederile altor articole, fiind evidențiate aspecte importante.

În teza sa de doctor în drept „*Reabilitarea persoanei în procesul penal*”,¹² autoarea *Liuba Brînză* a abordat anumite aspecte ale încetării urmăririi penale.

Asemenea sentinței judiciare rămase definitivă, ordonanța cu privire la încetarea urmăririi penale constituie actul de încheiere a procedurii penale. În prezența condițiilor adecvate, organul de urmărire penală poate înceta urmărirea penală, iar încetarea urmăririi penale reprezintă soluționarea cauzei în fond. Ca și sentința, ordonanța de încetare a urmăririi penale generează numeroase urmări importante de ordin juridic, social – psihologic și de altă natură. În același timp, există deosebiri esențiale între sentința judecătorească și ordonanța procurorului.¹³

Dumitru Postovan, autorul tezei de doctor în drept „*Aspecte teoretice și practice ale dreptului discreționar în activitatea organelor statale*”,¹⁴ a cercetat instituția de drept discreționar.

Cercetătorul a menționat că: „Urmărirea penală poate înceta cu liberarea de răspundere penală a infractorului, dacă această decizie corespunde interesului public, general al statului”.¹⁵

¹⁰ DOLEA, Igor. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu Aplicativ). Ediția a 2-a*. Chișinău: Cartea juridică, 2020, p. 814-815.

¹¹ OSOIANU, Tudor, OSTAVCIUC Dinu. *Urmărirea penală*, Curs universitar. Chișinău: Cartea Militară, 2021, p. 372-374.

¹² BRÎNZĂ, Liuba, *Reabilitarea persoanei în procesul penal* : tz. de doct. în drept. Chișinău, 2009, p. 93-94.

¹³ Ibidem, p. 93.

¹⁴ POSTOVAN, Dumitru, *Aspecte teoretice și practice ale dreptului discreționar în activitatea organelor statale*, tz. de doct. Chișinău, 2013, p. 45.

¹⁵ Ibidem, p. 176.

În capitolul 1 am analizat materialele științifice atât din doctrina procesual penală din spațiul românesc, cât și din doctrina procesual penală rusă.

Referindu-ne la spațiul românesc, nu putem a nu remarca aportul renumitului jurist, academician, profesor de drept, *Ioan Tanoviceanu*, care a fost printre primii autori care a cercetat dispozițiile dreptului procesual penal.

Atribuindu-i acțiunii penale un rol aparte în procedura penală, fiind unul din elementele centrale, autorul *Ioan Tanoviceanu*¹⁶ a analizat instituția stingerii acțiunii publice.

Autorul conchide: „Nu trebuie de confundat stingerea acțiunilor cu cauzele care fac să înceteze pedepsele. Ca să fie vorba de încetarea pedepsei, trebuie ca acțiunea să nu fi fost stinsă, ci să fi fost exercitată și încoronată cu izbândă. Din contra, stingerea acțiunii nu numai că implică și stingerea pedepsei, dar chiar nici nu se mai poate concepe o pedeapsă în asemenea caz, deoarece, stingându-se acțiunea, individul nu poate fi urmărit și condamnat la vreo pedeapsă”¹⁷.

În monografia „*Curs de procedură penală română*” autor *I. Ionescu Dolj*¹⁸, întocmită după principiile Codului de procedură penală român, publicat la 19 martie 1936, intrat în vigoare la 01ianuarile 1937 (*Noul cod de procedură penală, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1937, a fost denumit prin legea specială din 17 martie 1936, „Codul Carol al II-lea”*) se menționează: „Acțiunea penală odată pusă în mișcare, de ministerul public, prin învestirea instanței competente, sau de către partea vătămată prin acțiune directă, nu mai poate fi retrasă și nici nu se poate renunța la ea; ea nu poate lua sfârșit decât prin hotărârea judecătorească și întrunul din următoarele patru moduri prevăzute de lege, adică prin: *condamnare, achitare, încetarea urmăririi sau anularea urmăririi.*”¹⁹

Doctrinariii *Vintilă Dongoroz, Gheorghe Dăringă, Siegfried Kahane și alți autori* au remarcat: „Adoptarea unei sistematizări mai bune a cauzelor în care punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale este împiedicată, a condus și la o mai precisă sistematizare în art. 11 Codului de procedură penală român 1968, a soluțiilor ce pot fi date atât în faza de urmărire, cât și în faza de judecată. Aceste soluții erau prevăzute și în Codul de procedură penală român anterior 1936 (art.4 și art. 261⁷)”²⁰.

¹⁶ TANOVICEANU, Ioan, *Curs de procedură penală română*. București, Ateliere Grafice Socec &Co, 1913, p. 151-152.

¹⁷ Ibidem, p. 151.

¹⁸ I. Ionescu-Dolj *Curs de procedură penală română întocmit după principiile noului Cod de procedură penală, Carol al II-lea din 1937*, cuprinzând la fiecare capitol referințe asupra originii instituțiilor procedurale și principiilor adoptate. Editura: SOCEC &Co., S.A-București, 1937, p. 126-128.

¹⁹ Ibidem, p. 126.

²⁰ DONGOROZ, Vintilă și autorii, *Noul cod de procedură penală și codul de procedură penală anterior, prezentare comparativă*. Editura politică, București, 1969, p. 20.

Astfel, dispozițiile art.11) Codului de procedură penală român 1968 prevedeau²¹ când se constată existența vreunui din cazurile prevăzute în art. 10 (Cod de procedură penală român 1968):

1. În cursul urmăririi penale, procurorul, la propunerea organului de cercetare penală sau din oficiu, dispunea:

- a) clasarea, dacă nu există învinuit în cauză;
- b) scoaterea de sub urmărire, în cazurile prevăzute în art. 10 lit.a-e), când există învinuit sau inculpat în cauză;
- c) încetarea urmăririi penale, în cazurile prevăzute în art. 10 lit.f-j), când există învinuit în cauză sau inculpat în cauză;

2. În cursul judecării instanța pronunța:

- a) achitarea în cazurile prevăzute în art.10 lit.a-e);
- b) încetarea procesului penal în cazurile prevăzute în art. 10 lit.f-j).²²

Dumitru Gheorghe, Elena Alexandra Gheorghe, în lucrarea „*Drept procesual penal*”, au abordat faptul că: „De cele mai multe ori, urmărirea penală reprezintă doar o primă fază a procesului penal la terminarea căreia se ajunge la concluzia necesității trimiterii inculpatului în judecată.”²³

Pentru stingerea procesului în faza de urmărire penală, legea a instituit următoarele soluții: *scoaterea de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale și clasarea*.²⁴

Bogdan Micu, în lucrarea sa „*Drept procesual penal*”, a relatat: „Încetarea urmăririi penale reprezintă o soluție de netrimiteră în judecată care are loc când se constată existența vreunui dintre cazurile prevăzute în art. 10 lit. f)- h),¹ și j), Cod procedură penală român, 1968 și există învinuit sau inculpat în cauză”.²⁵

Autorul Dorel L. Julean menționează că: „Inexistența învinuitului sau inculpatului în cauză va atrage soluția clasării acesteia, iar nu încetarea urmăririi penale. Încetarea urmăririi penale poate avea caracter total sau parțial. Dacă în aceeași cauză sunt mai mulți învinuiți sau inculpați, ori dacă mai multe fapte fac obiectul aceleiași cauze, încetarea urmăririi se va face numai cu privire la învinuiții sau inculpații ori la faptele pentru care există cazul de încetare a urmăririi (art. 242 alin. 2, art. 259 alin. 3 Cod de procedură penală român 1968).”²⁶

²¹ *Codul de procedură penală al Republicii Socialiste România*. Editura politică, București, 1968, p. 10-11.

²² *Ibidem*, op.cit., p. 10-11.

²³ *Dumitru Gheorghe, Elena Alexandra Gheorghe, Drept procesual penal*, Ediția II-a. Universul Juridic, București, 2012, p. 338.

²⁴ *Ibidem*, p. 339.

²⁵ *MICU, Bogdan, Drept procesual penal, partea specială*. București: Universul juridic, 2012, p. 73.

²⁶ *JULEAN, Dorel L. Drept procesual penal: Partea specială*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2011, p. 65.

În practica judiciară, potrivit autorului *Anastasiu Crișu*,²⁷ existau controverse cu privire la temeiul soluției încetării urmăririi penale, când era constatată existența, în aceeași cauză, a mai multor cazuri care pot determina soluția încetării urmăririi penale. (de exemplu, dacă pe parcursul urmăririi penale se constata că fapta penală a fost amnistiată, după care a intervenit decesul învinutului sau inculpatului. În acest caz, se aprecia că temeiul soluției de încetare a urmăririi penale era art. 10 lit. g), Cod de procedură penală român, 1968 – ipoteza privind decesul făptuitorului – deoarece prin decesul acestuia practic dispare persoana față de care se exercită tragerea la răspundere penală.)

Noul Cod de procedură penală român din 2010 nu mai reglementează soluțiile încetării urmăririi penale și a scoaterii de sub urmărire penală. Art. 17 C.pr.pen.2010 prevede că în cursul urmăririi penale acțiunea penală se stinge prin *clasare* sau prin *renunțare la urmărire penală*²⁸.

O atenție sporită în conținutul acestui capitol a fost acordată și analizei evoluției normativului procesual penal național privind încetarea urmăririi penale. Drept urmare am constatat că în toate timpurile instituția încetării urmăririi penale a preocupat doctrinarii, fiind abordată ca o instituție cu un rol semnificativ în activitatea procesului penal.

Capitolul 2 – „Încetarea urmăririi penale în legislația procesual penală a Republicii Moldova”, conține următoarele compartimente: 2.1. *Temeiurile de încetare a urmăririi penale*; 2.2. *Cazurile de încetare a urmăririi penale*; 2.3. *Condițiile și procedura încetării urmăririi penale*; 2.4. *Chestiuni de soluționat în cazurile de încetare a urmăririi penale*; 2.5. *Concluzii la capitolul 2*.

În acest capitol au fost supuse cercetării temeiurile de încetare a urmăririi penale, astfel am constatat că temeiurile de încetare a urmăririi penale cunosc o clasificare vastă în literatura de specialitate, în special a doctrinarilor ruși: Чельцов М. А. și Фойницкий И. А.²⁹, Химчива Галина³⁰, Жогин Н. В., Фаткулин Ф. Н.³¹. Autorul rus Головкин Л. В.³² s-a preocupat și de clasificarea temeiurilor de liberare a răspunderii penale. Multitudinea tipurilor de liberare de

²⁷ CRIȘU, Anastasiu. *Drept procesual penal Partea specială*. București: Ediția a 2-a. Editura Hamangiu, 2009, p. 65.

²⁸ PĂVĂLEANU, Vasile. *Drept procesual penal*. București: Editura Pro Universitaria, 2016, p. 108.

²⁹ Чельцов М. А. *Советский уголовный кодекс*. М., 1962, с. 327; Фойницкий И. Я. *Курс уголовного судопроизводства*. Т. 2. СПб, 1996, с. 55.

³⁰ Химчива Г. П. Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук, *Досудебное производство по уголовным делам: Концепция совершенствования уголовного-процессуальной деятельности*. Москва, 2003.

³¹ Жогин Н. В., Фаткулин Ф. Н. *Предварительное следствие в советском уголовном процессе*. М., 1965.

³² Головкин Л.В. *Классификация оснований освобождения от уголовной ответственности*. Законность, 1998, №11, с. 37-40.

răspundere penală și natura lor juridică diferită a impus o sistematizare a acestora. În literatura juridică se pot găsi diferite clasificări a temeiurilor liberării de răspundere penală. Astfel, există o clasificare a temeiurilor liberării de răspundere penală în *generale și speciale*.³³

Capitolul 2 cuprinde și analiza cazurilor de încetare a urmăririi penale: a intervenit termenul de prescripție sau amnistia; a intervenit decesul făptuitorului; lipsește plângerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe, conform art. 276 CPP RM, numai în baza plângerii acesteia sau plângerea prealabilă a fost retrasă; în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri; în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale, de scoatere de sub urmărire penală, de încetare a urmăririi penale, sau de clasare a procesului penal pe aceleași acuzații; există alte circumstanțe prevăzute de Codul penal care condiționează excluderea sau după caz, exclud urmărirea penală.

Pornind de la obiectivele trasate în prezenta teză, în capitolul 2 am supus analizei instituția încetării urmăririi penale ca o formă procesual-penală de liberare de răspundere penală. Liberarea de răspundere penală se aplică numai față de persoanele în ale căror acțiuni sunt prezente elementele constitutive ale unei infracțiuni și se deosebesc de cauzele care înlătură caracterul penal al faptei, întrucât, în situația liberării de răspundere penală, infracțiunea se realizează în toate trăsăturile ei esențiale, în timp ce, în situația cauzelor care înlătură caracterul penal al faptei, infracțiunea nu se realizează prin lipsa unor trăsături esențiale ale infracțiunii, prin lipsa gradului prejudiciabil al unei infracțiuni, lipsa vinovăției în cazul legitimei apărări, starea de extremă necesitate, reținerea infractorului, constrângerea fizică sau psihică, riscul întemeiat.

Totodată, am analizat condițiile și procedura încetării urmăririi penale, subiect destul de important după conținut, chestiunile care urmează a fi soluționate în cauzele de încetare a urmăririi penale.

Procesul penal presupune în totalitatea sa o activitate complexă ce se desfășoară după anumite reguli stricte, stipulate de normele dreptului procesual penal³⁴.

³³ BOTNARU Stela, ȘAVGA Alina, GRAMA Mariana, *Drept penal, Partea generală: [man.]* – Ch.: Cartier, 2005, p. 406

³⁴ SECRIERU, Natalia. *Urmărirea penală: abordări conceptuale și elemente de drept comparat*. În: *Materialele Conferinței Științifice internaționale anuale a doctoranzilor și a tinerilor cercetători, Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric al Moldovei în contextul integrării europene*. Chișinău, 2011 Vol. II, Ediția a V-a. p. 186

Potrivit alin. (6) art. 285 Cod de procedură penală al Republicii Moldova (2003) procurorul, dacă este cazul, dispune și asupra altor chestiuni, care în literatura de specialitate mai sunt denumite *dispoziții complementare*³⁵, cum ar fi:

- 1) *revocarea măsurii preventive și a altor măsuri procesuale în modul prevăzut de lege;*
- 2) *restituirea cauțiunii în cazurile și în modul prevăzut de lege;*
- 3) *aplicarea măsurilor de siguranță;*
- 4) *încasarea cheltuielilor judiciare sau alte acțiuni prevăzute de lege.*

Capitolul 3 – „Încetarea urmăririi penale și alte instituții procesuale și penale cu efecte similare” conține următoarele compartimente: 3.1. *Scoaterea persoanei de sub urmărire penală și cauzele care înlătură caracterul penal al faptei;* 3.2. *Reluarea urmăririi penale după încetarea ei, după scoaterea persoanei de sub urmărire și/sau după clasarea cauzei penale;* 3.3. *Clasarea procesului penal;* 3.4. *Concluzii la capitolul 3.*

Finalizarea urmăririi penale se face de procuror, care poate dispune clasarea, scoaterea de sub urmărire penală și încetarea urmăririi penale.³⁶

Pentru stingerea procesului în faza de urmărire penală, legea a instituit următoarele soluții: scoaterea de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale și clasarea. Soluția de încetare a urmăririi penale poate fi dată în mod frecvent pe parcursul urmăririi penale, deoarece cauzele care pun în dificultate exercitarea acțiunii penale duc la încetarea urmăririi penale și pot fi constatate în orice moment al desfășurării acesteia (amnistia, decesul, împăcarea, retragerea plângerii etc). Scoaterea de sub urmărire penală poate fi dată numai la terminarea urmăririi penale, după ce au fost administrate toate probele.³⁷

Pornind de la obiectivele trasate în această lucrare, în capitolul 3 am supus cercetării cauzele care înlătură caracterul penal al faptei.

³⁵ DAMASCHIN, Mircea, *Drept procesual penal*. București: Wolters Kluwer, 2010, p. 375; MREJERU, Theodor, MREJERU, Bogdan, *Urmărirea penală: aspecte teoretice și jurisprudența în materie*. București: Editura Universitară, 2007, p. 77; PINTEA, Alexandru, *Procedura începerii, efectuării și terminării urmăririi penale*. Aspecte teoretice și practice, Ediție revăzută și adăugită. Lumina Lex, București, 2006, p. 283; SECRIERU, Natalia, *Chestiuni de soluționat la încetarea urmăririi penale*. În: *Justiția și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova*. Conferința științifico-practică cu participare internațională, 15 octombrie 2020. Chișinău: Institutul de cercetări juridice, politice și sociologice, 2020, p. 138.

³⁶ SECRIERU, Natalia. *Încetarea urmăririi penale: Abordări conceptuale*, În: *Revista Științifico-practică Vector European*, nr. 1, 2023, p. 46.

³⁷ GHEORGHE, Dumitru, GHEORGHE, Elena Alexandra *Drept procesual penal, Ediția a –II*. București: Universul juridic, 2012, p. 338-339; SECRIERU, Natalia, *Scoaterea persoanei de sub urmărire penală, suspendarea și reluarea urmăririi penale: reglementări naționale și exigențele CEDO*. În: *Independența de stat a Republicii Moldova: retrospective și realități: Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională, din 26 august 2021: cu genericul „30 de ani de la adoptarea declarației de independență a Republicii Moldova: aspecte politico-juridice și social-economice”*, 26 august 2021. Chișinău, 2022, p. 390.

Autoarea *Manole Nela*, în teza sa de doctor, a relatat: „Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei constituie acele stări, întâmplări, situații sau împrejurări existente în timpul săvârșirii faptei, care duc la situația ca fapta săvârșită să nu mai prezinte caracter penal, adică să nu prezinte trăsăturile esențiale ale infracțiunii”.³⁸

Reluarea urmăririi penale este instituția procesual penală cu ajutorul căreia se asigură desfășurarea procesului penal prin reactivarea cursului urmăririi penale, în cazurile prevăzute de lege.³⁹

Reluarea urmăririi penale este instituția procesuală cu caracter excepțional, care poate fi dispusă luându-se în considerare faptul că nimeni nu poate fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă. Funcțional, reluarea urmăririi penale contribuie la înlăturarea unor situații în care cursul urmăririi penale a fost oprit ori în care rezultatele urmăririi sunt imperfecte. Finalitatea proprie a reluării urmăririi penale este asigurarea unei eficiente desfășurări a procesului penal în vederea realizării justiției penale, care, de fapt, se însumează în finalitatea procesului penal prin realizarea scopurilor acestuia.⁴⁰

Capitolul 4 – „Jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului și elemente de drept comparat privind încetarea urmăririi penale” conține următoarele compartimente:

4.1. Dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă și încetarea urmăririi penale; 4.2. Încetarea urmăririi penale prin prisma jurisprudenței Curții Europene pentru drepturile omului; 4.3. Analiza și evaluarea reglementărilor privind încetarea urmăririi penale din legislația altor state; 4.4. Concluzii la capitolul 4.

Capitolul 4 debutează cu o cercetare temeinică a dreptului persoanei de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori, pentru aceeași faptă.

Dreptul persoanei de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori este garantat de legislația procesual penală a Republicii Moldova. Astfel, potrivit alin. 1) art. 22 Cod de procedură penală a RM (2003): „Nimeni nu poate fi urmărit penal sau judecat pentru săvârșirea faptei penale cu privire la care a fost emisă o ordonanță neanulată de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire penală și/sau de clasare a cauzei, sau de refuz în pornirea urmăririi penale ori cu privire la care a fost pronunțată o hotărâre judecătorească definitivă de condamnare, de achitare sau încetare a procesului penal”.⁴¹

³⁸ MANOLE, Nela, *Înlăturarea caracterului penal al faptei și cauzele justificative*, Teza de doctor, Chișinău, 2014, p. 11.

³⁹ VOLONCIU, Nicolae, UZLĂU, Andreea Simona, MOROȘANU, Raluca, *Noul Cod de procedură penală comentat, Ed. a 2a, revăzută*. București: Editura Hamangiu, 2015, p. 866.

⁴⁰ VIZDOAGĂ, Tatiana, BODEAN, Valeriu, *Evoluția instituției de reluare a urmăririi penale*. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova „Studia Universitatis Moldaviae”, Chișinău, 2019, nr. 3 (123), p. 95.

⁴¹ Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr. 122-XV din 14 martie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 104-110. În vigoare din 12 iunie 2003.

Acest principiu se regăsește în mai multe tratate internaționale.

Unul dintre cele mai importante este Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice ale omului, adoptat prin Rezoluția nr. 2200 A (XXI) din 16 decembrie 1966, unde, în art. 14 §7, este prevăzut: „*Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit din pricina unei infracțiuni pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă în conformitate cu legea și cu procedura penală a fiecărei țări*”⁴².

La nivel european, acest principiu îl regăsim în art. 4 al Protocolului nr. 7 la Convenția europeană a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, după cum urmează:

„1. *Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui stat.*

2. *Dispozițiile paragrafului precedent nu împiedică redeschiderea procesului, conform legii și procedurii penale a statului respectiv, dacă fapte noi sau recent descoperite ori un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.*

3. *Nici o derogare de la prezentul articol nu este îngăduită în temeiul articolului 15 din Convenție.*”⁴³

Principiul *ne bis in idem* este consacrat în art. 54 al Convenției de punere în aplicare a Acordului Schenghen din 14 iunie 1985,⁴⁴ conform căruia „*O persoană împotriva căreia a fost pronunțată o hotărâre definitivă într-un proces pe teritoriul unei părți contractante nu poate face obiectul urmăririi penale de către o altă parte contractantă pentru aceleași fapte, cu condiția ca, în situația în care a fost pronunțată o pedeapsă, aceasta să fi fost executată, să fie în curs de executare sau să nu mai poată fi executată conform legilor părții contractante care a pronunțat sentința.*”

Principiul *ne bis in idem* își are regășire și în art. 50 din Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene din 12 decembrie 2007:⁴⁵ „*Nimeni nu poate fi judecat sau condamnat pentru o infracțiune pentru care a fost deja achitat sau condamnat în cadrul Uniunii, prin hotărâre judecătorească definitivă, în conformitate cu legea.*”

⁴² POALELUNGI, Mihai, DOLEA, Igor, VIZDOAGĂ, Tatiana, *Non bis in idem*. Manualul judecătorului pentru cauze penale. Chișinău: Tipografia centrală, 2013, p. 89.

⁴³ GRIBINCEA, Vladislav, *Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Reglementări de bază și jurisprudența în cauzele moldovenești*. Chișinău, Arc, 2007, p. 36.

⁴⁴ *Convenția de punere în aplicare a Acordului de la Shenghen din 14 iunie 1985*. [citată 14.02.2024] Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A42000A0922\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A42000A0922(02))

⁴⁵ *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene din 12 decembrie 2007*. 2016/C202/02). [citată 14.02.2024] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:12016P/TXT>

Fiind supusă cercetării instituția încetării urmăririi penale prin prisma jurisprudenței Curții Europene pentru drepturile omului, s-a remarcat că, Curtea a statuat în repetate rânduri că drepturile fundamentale fac parte din principiile generale de drept. Obligațiile privind drepturile omului constituie, de asemenea, o parte integrantă a principiilor generale de drept, a căror respectare este asigurată de Curte. În acest sens, CtEDO are o importanță aparte.⁴⁶

Totodată, în capitolul 4 au fost identificate și cercetate particularitățile procedurii de încetare a urmăririi penale în diverse sisteme de drept, cum ar fi cele din Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, Franța, Germania, Federația Rusă, Ucraina, Republica Belarus. Studiul privind încetarea urmăririi penale în legislația altor state a fost analizat pe sisteme de drept, sub aspect comparativ, prin raportare la cadrul normativ internațional, regional și analizat în subcapitolul 4.3 din teza de doctorat.

⁴⁶ ANDRÉ, Klip, *Dreptul penal European, o abordare integrativă*. Chișinău: Cartier, 2014, p. 229.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele obținute în cadrul tezei de doctorat au fost concretizate în următoarele: înfățișarea viziunilor doctrinare privind încetarea urmăririi penale (a se vedea: cap. 1, p. 19-59), [161, p. 181-195], [162, p. 133-144], [164, p. 370-381], și a evoluției instituției în cauză (a se vedea: cap. 1, p. 60-83), [169, p. 55-65]; tratamentul temeiurilor, cazurilor și condițiilor de încetare a urmăririi penale (a se vedea: cap. 2, p. 86-150), [170, p. 44-53]; specificarea chestiunilor de soluționat în cazurile de încetare a urmăririi penale (a se vedea: cap. 2, p. 151-159), [167, p. 176], [163, p. 113-120]; argumentarea scoaterii persoanei de sub urmărirea penală (a se vedea: cap. 3, p. 161-172), [168, p. 389-403]; fundamentarea reluării urmăririi penale după încetarea ei, după scoaterea persoanei de sub urmărire și după clasarea cauzei penale (a se vedea: cap. 3, p. 173-183), [168, p. 389-403]; analiza clasării procesului penal și delimitarea de încetarea urmăririi penale (a se vedea: cap. 3, p. 184-191), [170, p. 44-53]; justificarea dreptului de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă în raport cu încetarea urmăririi penale (a se vedea: cap. 4, p. 193-210), [165, p. 150-154]; interpretarea jurisprudenței CtEDO în legătură cu încetarea urmăririi penale (a se vedea: cap. 4, p. 211-219), [166, p. 325-331]; abordarea reglementărilor privind încetarea urmăririi penale din legislația altor state (a se vedea: cap. 4, p. 220-234), [161, p. 181-195].

Rezultatele cercetării surselor doctrinare, cadrului procesual național, jurisprudenței CtEDO și legislației procesuale ale altor state în materie au determinat formularea următoarelor **concluzii generale:**

- 1) Încetarea urmăririi penale ca instituție procesual penală, fiind caracteristică fazei de urmărire penală, ocupă un loc important și determinat în sistemul procesual-penal, fiind îndreptată spre asigurarea sarcinilor activității procesuale. (a se vedea: cap.1, p. 19-59)
- 2) Evoluția în timp a instituției încetării urmăririi penale în diverse perioade, de la o lege la alta a generat multiple oscilații privind conținutul cadrului normativ care au marcat o poziția mai bine conturată în sistemul procesual-penal. (a se vedea: cap.1, p. 60-83)
- 3) Încetarea urmăririi penale are loc atunci când procurorul în baza aprecierii probelor acumulate formulează în ordonanța sa concluzia privind imposibilitatea continuării activității procesuale în legătură cu existența temeiurilor prevăzute de lege. (a se vedea: cap. 2, p. 86-94)

- 4) Temeiurile încetării urmăririi penale sunt circumstanțele, faptele care justifică adoptarea hotărârii referitor la încetarea urmăririi penale. Temeiurile adoptării acestei hotărâri de încetare a urmăririi penale reies din dovedirea acestor fapte și circumstanțe de fapt reale. (a se vedea: cap. 2, p. 95-139)
- 5) Încetarea urmăririi penale pe temeii de nereabilitare are loc atunci când persoana a comis o faptă penală, însă potrivit legislației urmează să fie liberată de răspunderea penală, în unele cazuri cu aplicarea în privința ei a altor forme de răspundere, cum ar fi contravențională. (a se vedea: cap. 2, p. 122-128)
- 6) Încetarea urmăririi penale este o hotărâre adoptată de procuror în modul și în baza temeiurilor prevăzute de legislația procesual-penală privind finalizarea activității procesuale față de o persoană în legătură cu existența unor temeii de liberare de răspunderea penală. (a se vedea: cap. 2, p. 130-139)
- 7) Încetarea urmăririi penale și liberarea persoanei de răspundere penală nu pot avea loc contrar voinței acesteia ori a reprezentantului legal, inclusiv în cazul cererii de reabilitare a persoanei decedate. În acest caz, urmărirea penală continuă. (a se vedea: cap. 2, p. 140-142)
- 8) Încetarea urmăririi penale ca act procedural, condiționează parcurgerea unor etape: adoptarea nemijlocită a hotărârii, întocmirea ei procesuală, executarea hotărârii și controlul legalității și temeiniciei hotărârii adoptate. (a se vedea: cap. 2, p. 143-145)
- 9) Ordonanțele procurorului privind încetarea urmăririi penale sunt obligatorii pentru toate persoanele fizice și juridice din țară și au putere executorie pe întreg teritoriul al Republicii Moldova. (a se vedea: cap. 2, p. 145-150)
- 10) Organul de urmărire penală în cadrul urmăririi penale este obligat să soluționeze cauza penală și să pronunțe soluții legale și întemeiate, care să reflecte adevărul în procesul penal, nu numai în cazul primirii unei soluții de trimitere în judecată a cauzei penale, dar și la adoptarea unei soluții privind încetarea urmăririi penale. (a se vedea: cap. 2, p. 151-159)
- 11) La încetarea urmăririi penale procurorul urmează să i-a în considerație toate chestiunile care urmează să fie soluționate la adoptarea unei asemenea hotărâri. (a se vedea: cap. 2, p. 151-159)
- 12) În cadrul urmăririi penale soluțiile procurorului de încetare a urmăririi penale, de scoatere de sub urmărire penală și clasare sunt determinate de existența circumstanțelor prevăzute strict de lege. (a se vedea: cap. 3, p. 161-172; p. 184-191)

- 13) Încetarea urmăririi penale este într-o interdependență directă cu dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă. (a se vedea: cap. 4, p. 193-210)
- 14) Drepturile și libertățile fundamentale ale omului fiind parte din principiile generale de drept, urmează să fie respectate. Declarațiile oficialilor, reacțiile după încetarea procedurilor penale, reputația persoanei, modul în care ultimul este perceput de public urmează a fi luate în considerare și în cadrul oricărei proceduri ulterioare. În acest sens, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului s-a expus prin prisma Jurisprudenței sale. (a se vedea: cap. 4, p. 211-219).

Problema științifică importantă soluționată constă în abordarea doctrinară și normativă a instituției încetării urmăririi penale, analiza și evaluarea normelor procedurale privind circumstanțele și temeiurile încetării urmăririi penale, corelaționarea instituției în cauză cu alte instituții procesuale și penale, urmărind, ca finalitate, favorizarea aplicării corecte și uniforme a legislației procesual penale și contribuind, astfel, la asigurarea respectării drepturilor persoanei în procesul penal, dar și la perfecționarea reglementărilor normative în materie.

Totodată, pe marginea cercetării realizate, ținem să formulăm următoarele **recomandări**:

De lege ferenda în vederea perfecționării **cadrlui procesual-penal** recomandăm după cum urmează:

1. Modificarea, prin completarea alin. 5) art. 285, Codul de procedură penală al RM (2003) cu textul: „În cazurile în care în conformitate cu prevederile prezentului Cod, încetarea urmăririi penale, se admite doar cu acordul învinuitului, învinuitului minor sau reprezentantului lui legal, existența acestui acord trebuie să fie prevăzut expres în ordonanța de încetare a urmăririi penale”.
2. Completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova cu un nou articol 285¹ având următorul conținut:

Art. 285¹. Ordonanța de încetare a urmăririi penale.

- (1) Încetarea urmăririi penale se dispune de către procuror prin ordonanță din oficiu, sau la propunerea organului de urmărire penală.
- (2) Ordonanța de încetare a urmăririi penale trebuie să fie motivată și să cuprindă:
 - 1) Data și locul întocmirii;
 - 2) Numele, prenumele și calitatea persoanei care o întocmește;
 - 3) Circumstanțele și temeiurile care au stat la baza începerii urmăririi penale;
 - 4) Punctul, aliniatul articolului Codului Penal ce califică fapta prejudiciabilă drept infracțiune concretă, în baza căruia a fost pornită urmărirea penală;

- 5) Rezultatele desfășurării urmăririi penale cu indicarea datelor despre persoanele în privința cărora a avut loc urmărirea penală (banuitului sau învinuitului);
 - 6) Măsurile preventive care au fost aplicate;
 - 7) Punctul, aliniatul articolului din Codul de procedură penală în temeiul căruia se dispune încetarea urmăririi penale;
 - 8) Hotărârea privind revocarea măsurii preventive și a altor măsuri procesuale în modul prevăzut de lege;
 - 9) Restituirea cauțiunii în cazurile și în modul prevăzut de lege;
 - 10) Aplicarea măsurilor de siguranță;
 - 11) Încasarea cheltuielilor judiciare sau alte acțiuni prevăzute de lege;
 - 12) Soarta corpurilor delictive;
 - 13) Informații privind condițiile de intrare în vigoare a ordonanței de încetare a urmăririi penale;
 - 14) Ordinea de contestare a ordonanței de încetare.
- (3) În cazul în care încetarea urmăririi penale are loc cu acordul bănuितului/învinuitului sau părții vătămate, acest acord urmează să fie stipulat nemijlocit în ordonanța de încetare a urmăririi penale.
- (4) Ordonanța de încetare a urmăririi penale urmează să fie adusă la cunoștință și înmănată, bănuितului/învinuitului, părții vătămate, precum și succesorilor lor.

Avantajele unor asemenea recomandări sunt:

- Implementarea recomandărilor propuse vor asigura aplicarea corectă a cadrului normativ care va îmbunătăți activitatea organului de urmărire penală;
- Concretizarea conținutului normativ privind încetarea urmăririi penale care ar contribui la prevenirea unor probleme, dificultăți în cadrul activității procesuale;
- Punerea pe rol a unui mecanism care ar înlesni efortul și procedura încetării urmăririi penale.

Viziuni privind cercetările de perspectivă la tema tezei:

- Efectele încetării urmăririi penale asupra participanților în procesul penal.
- Puterea discreționară a procurorului privind încetarea urmăririi penale în raport cu drepturile și interesele altor părți ale procesului penal.
- Încetarea urmăririi penale și efectele procedurilor ulterioare.
- Încetarea urmăririi penale și drepturile victimei infracțiunii.

BIBLIOGRAFIE

1. ANDRÉ, Klip. *Dreptul penal European, o abordare integrativă*, Chișinău: Cartier, 2014. 582 p. ISBN 978-9975-79-868-6.
2. BOTNARU, Stela, *et.al Drept penal, Partea generală: [man.]* – Chișinău: Cartier, 2005. 624 p.
3. BRÎNZĂ, Liuba. *Reabilitarea persoanei în procesul penal: tz. de doct. în drept*. Chișinău, 2009. 208 p.
4. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003. În: Monitorul Oficial, nr. 104-110 din 07 iunie 2003.
5. Codul de procedură penală al Republicii Socialiste România, București: Editura politică. 1968.
6. *Convenția de punere în aplicare a Acordului de la Shenghen din 14 iunie 1985*. Disponibil: [https://eurlex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A42000A0922\(02\)](https://eurlex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A42000A0922(02)) [citat 14.02.2024].
7. *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene din 12 decembrie 2007*. 2016/C202/02). Disponibil: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/?uri=CELEX:12016P/TXT> [citat 14.02.2024].
8. CRIȘU, Anastasiu. *Drept procesual penal Partea specială*. București: Ediția a 2-a. Editura Hamangiu, 2009. 394 p. ISBN 978-606-522-141-3.
9. DAMASCHIN, Mircea. *Drept procesual penal*. București: Wolters Kluwer, 2010. 624 p.
10. DOLEA, I., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, Iu., VÎZDOAGĂ, T., ROTARU, V., CERBU, A., URSU, S., *Drept procesual penal. Partea specială*. Vol. II. Ediția II-a revizuită și completată. Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău: Cart didact, 2006. 335 p. ISBN 978-9975-940-95-5.
11. DOLEA, I., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, Iu., VÎZDOAGĂ, T., ROTARU, V., CERBU, A., URSU, S., *Drept procesual penal*. Ediția III-a revizuită și completată. Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău: Cartea juridică.
12. DOLEA, Igor, *Codul de procedură penală al Republicii Moldova (comentariu aplicativ)*. Chișinău: Cartea juridică, 2016. 1172 p.
13. DOLEA, Igor. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu Aplicativ)*. Ediția a 2-a. Chișinău: Cartea juridică, 2020.
14. GHEORGHE, Dumitru, GHEORGHE Elena Alexandra. *Drept procesual penal*. București: Ediția II-a Universul Juridic, 2012. 593 p. ISBN 978-973-127-998-5.

15. GRIBINCEA, Vladislav, *Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Reglementări de bază și jurisprudența în cauzele moldovenești*, Chișinău: Arc, 2007. 272 p. ISBN 978-9975-61-245-6.
16. IONESCU-DOLJ, Ion. *Curs de procedură penală română întocmit după principiile noului cod de procedură penală, Carol al II-lea din 1937*. București: Editura SOCEC &Co, 1937.
17. JULEAN, Dorel L. *Drept procesual penal: Partea specială*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2011. 319 p. ISBN 978-973-125-345-9.
18. LICHII, Boris. *Urmărirea penală, studiu comparat*. Chișinău: Centrul de Instruire a Judecătorilor și Centrul de Drept, 2000. 166 p. ISBN 9975-7588-7-7.
19. MANOLE, Nela *Înlăturarea caracterului penal al faptei și cauzele justificative*, tz. de doct. în drept Chișinău, 2014. 190 p.
20. MICU, Bogdan. *Drept procesual penal, partea specială*. București: Universul juridic, 2012. 225 p.
21. MREJERU, Teodor, MREJERU Bogdan. *Urmărirea penală: aspecte teoretice și jurisprudența în materie*. București: Editura Universitară, 2007. ISBN 978-973-749-169-5.
22. OSOIANU, Tudor, ANDRONACHE, A., ORÎNDAȘ, V., *Urmărirea penală: note de curs*. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 2005. 236 p. ISBN 9975-935-70-2.
23. OSOIANU, Tudor, OSTAVCIUC, Dinu, *Urmărirea penală. Suport de curs*, Chișinău: S.n, 2021 (F.E.P. Tipografia Centrală), 280 p. ISBN 978-9975-3366-8-0.
24. PĂVĂLEANU, Vasile. *Drept procesual penal*. București: Editura Pro Universitaria, 2016.
25. PINTEA, Alexandru. *Procedura începerii,efectuării și terminării urmăririi penale*. București: Lumina Lex, 2006. 472 p. ISBN 973-758-003-6.
26. POALELUNGI, Mihai, DOLEA, Igor, VÂZDOAGĂ, Tatiana. *Non bis in idem*. Manualul judecătorului pentru cauze penale. Chișinău: Tipografia centrală, 2013. 90 p.
27. POSTOVAN, Dumitru. *Aspecte teoretice și practice ale dreptului discreționar în activitatea organelor statale*, tz. de doct. în drept. Chișinău, 2013. 354 p.
28. SECRIERU, Natalia. *Urmărirea penală: abordări conceptuale și elemente de drept comparat*. În: *Materialele Conferinței Științifice internaționale anuale a doctoranzilor și a tinerilor cercetători, Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric al Moldovei în contextul integrării europene*. Chișinău, 2011 Vol. II, Ediția a V-a, p. 181-195.

29. SECRIERU, Natalia. *Chestiuni de soluționat la încetarea urmăririi penale*, Materialele conferinței științifico-practice cu participare internațională, 15 octombrie 2020, Justiția și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova, Chișinău: Institutul de cercetări juridice, politice și sociologice, 2020, 176 p. ISBN 978-9975-3201-4-6.
30. SECRIERU, Natalia. *Încetarea urmăririi penale: Abordări conceptuale*, În: Revista Științifico-practică Vector European, nr. 1, 2023, p. 44-53.
31. SECRIERU, Natalia. Scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, suspendarea și reluarea urmăririi penale: reglementări naționale și exigențele CEDO. In: *Independența de stat a Republicii Moldova: retrospective și realități: Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională, din 26 august 2021: cu genericul „30 de ani de la adoptarea declarației de independență a Republicii Moldova: aspecte politico-juridice și social-economic”*, 26 august 2021. Chișinău, 2022, p. 389-403. ISBN 978-5-88554-102-2.
32. TANOVICEANU, Ioan. *Curs de procedură penală română*. București: Ateliere Grafice SOCEC & Co, 1913, 724 p.
33. VOLONCIU, Nicolae. *et.al. Noul Cod de procedură penală comentat*, Ediția a II revizuită, București: Editura Hamangiu, 2015, 1542 p. ISBN 978-606-27-0312-7.
34. VÎZDOAGĂ, Tatiana, BODEAN, Valeriu, *Evoluția instituției de reluire a urmăririi penale*. În: Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, Studia Universitatis Moldaviae, Chișinău, 2019, nr. 3 (123), p. 94-97.
35. World Justice Project. Rule of Law Index – 2019. Ed. World Justice Project. Washington. 2019. 201 p.
36. ГОЛОВКО, Л. Классификация оснований освобождения от уголовной ответственности. *Законность*. 1998, №11, с. 37-40.
37. ЖОГИН, Н., ФАТКУЛИН, Ф. *Предварительное следствие в советском уголовном процессе*. Москва, 1965.
38. ФОЙНИЦКИЙ, И. Я. *Курс уголовного судопроизводства*. Т 2. СПб, 1996, с. 55.
39. ХИМЧИВА, Галина. *Досудебное производство по уголовным делам: Концепция совершенствования уголовного - процессуальной деятельности*: дис. д-ра юрид. наук. Москва, 2003. 402 с.
40. ЧЕЛЬЦОВ, М. А. *Советский уголовный кодекс*. Москва: 1962.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

1. În reviste din Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei)

1.1. **SECRIERU, Natalia.** Încetarea urmăririi penale: abordări conceptuale În: *Revista Vector European*, 2023, nr. 1, Chișinău, Republica Moldova, pag. 44-53. ISSN 2345-1106. DOI: <https://doi.org/10.52507/2345-1106.2023-1.09> Categoria „B”.

1.2 **SECRIERU, Natalia.** CUȘNIR, Valeriu. Pornirea și încetarea urmăririi penale: evoluția reglementărilor în dreptul românesc. În: *Revista Legea și Viața*, 2023, ianuarie-martie, Chișinău, Republica Moldova, pag. 55-65. ISSN 2587-4365. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7885646> Categoria „B”

1.3 **SECRIERU, Natalia.** Obiectul urmăririi penale: concept și caractere. În: *Revista de studii și cercetări juridice*, 2011, nr. 1-2, Chișinău, Republica Moldova, pag. 133-145, ISSN 1857-2014. http://catalog.bnrm.md/opac/bibliographic_view/554679 Categoria „B”.

2. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

2.1. în lucrările manifestărilor științifice incluse în bazele de date Web of Science și SCOPUS

2.2. în lucrările manifestărilor științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC

2.3. în lucrările manifestărilor științifice incluse în Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor științifice organizate din Republica Moldova

2.3.1. **SECRIERU, Natalia.** Scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, suspendarea și reluarea urmăririi penale: reglementări naționale și exigențele CEDO. In: *Independența de stat a Republicii Moldova: retrospective și realități: Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională, din 26 august 2021: cu genericul „30 de ani de la adoptarea declarației de independență a Republicii Moldova: aspecte politico-juridice și social-economice*, 26 august 2021, Chișinău, 2022, p. 389-403. ISBN 978-5-88554-102-2. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/164400

2.3.2. **SECRIERU, Natalia.** Chestiuni de soluționat la încetarea urmăririi penale. În: *Justiția și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova*. Conferința științifico-practică cu participare internațională, 15 octombrie 2020, Chișinău: Institutul de cercetări juridice, politice și sociologice, 2020, p. 137-150, ISBN 978-9975-3201-4-6. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/164734

2.3.3. **SECRIERU, Natalia.** Dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă și încetarea urmăririi penale. În: *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*, 7 iunie 2018, Cahul. Cahul, Republica Moldova: Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, 2018, Vol. 1, p. 150-154. ISBN 978-9975-88-041-1. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/66767

2.3.4. **SECRIERU, Natalia.** Exigențele CEDO în cadrul unei acuzații în materia penală. În: *Promovarea valorilor sociale în contextul integrării Europene*. Conferința internațională 4 mai 2018, Chișinău: USEM, 2018, p. 325-331. ISBN 978-9975-3185-7-0. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/150398

2.3.5. **SECRIERU, Natalia.** Trăsăturile caracteristice ale urmăririi penale. În: Volumul II al lucrărilor Conferinței științifice internaționale anuale ale doctoranzilor și tinerilor cercetători *Tendințe contemporane în evoluția patrimoniului istoric și juridic al Republicii Moldova*. Conferința științifică internațională. Ediția a VI-a, 12 aprilie, 2012, Chișinău: Institutul de Istorie Stat și Drept al AȘM, Universitatea AȘM. 2012, p. 370-38. ISBN 978-9975-4401-2-7. http://catalog.bnrm.md/opac/bibliographic_view/678853

2.3.6. **SECRIERU, Natalia, DONCIU, Anatol.** Probleme actuale ale conceptului urmăririi penale: competența procurorului la etapa încetării urmăririi penale. În: *Procuratura Republicii Moldova la 20 ani. Rolul și locul Procuraturii într-un stat de drept*. Conferința științifico-practică internațională, 27 ianuarie, 2012. Chișinău: Procuratura Generală a Republicii Moldova, 2012, p. 113-120. ISBN 978-9975-4346-9-0. http://catalog.bnrm.md/opac/bibliographic_view/678405

2.3.7. **SECRIERU, Natalia.** Urmărirea penală: abordări conceptuale și elemente de drept comparat. În: Volumul II al lucrărilor Conferinței științifice internaționale anual a doctoranzilor și tinerilor cercetători *Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric al Moldovei în contextul integrării europene*. Conferința științifică internațională, Ediția a V-a, 31 martie 2011. Chișinău: Institutul de Istorie, Stat și Drept al A.Ș.M., 2011, p. 181-195. ISBN 978-9975-4286-2-0 ; 978-9975-4286-3-7.

ADNOTARE

Secieru Natalia, „Încetarea urmăririi penale: Reglementări procesual-penale naționale și jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului”. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2024.

Structura lucrării: Introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 231 de titluri, 240 de pagini text de bază. Anexe – 4. Rezultatele sunt publicate în zece lucrări.

Cuvinte-cheie: proces penal, urmărirea penală, probe, procuror, temeuri, circumstanțe, vinovăție, încetarea urmăririi penale, ordonanță, liberare de răspundere penală, CtEDO, CEDO.

Scopul lucrării vizează cercetarea complexă a instituției încetării urmăririi penale, cu precădere a legislației procesuale penale și jurisprudenței aferente, dar și problematicii aplicării acestor prevederi legale de către organele de urmărire penală, precum și raporturile juridice ce apar între participanții procesului în legătură cu încetarea urmăririi penale.

Obiectivele cercetării: - analiza tezelor doctrinare privind instituția încetării urmăririi penale; - cercetarea istoricului, evoluției și naturii juridice a instituției încetării urmăririi penale; - abordarea instituției încetării urmăririi penale ca și formă procesual-penală de liberare de răspundere penală; - cercetarea corelației reglementărilor din legislația penală și procesual-penală care vizează temeurile încetării urmăririi penale; - determinarea modului de încetare a urmăririi penale și problemele care apar, chestiunile care trebuie soluționate; - analiza și evaluarea reglementărilor privind încetarea urmăririi penale din legislația altor state; - examinarea instituției încetării urmăririi penale prin prisma jurisprudenței naționale și a CtEDO; - formularea propunerilor *drept lege ferenda* în vederea optimizării și eficientizării activității în cadrul încetării urmăririi penale.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute derivă din abordarea multiaspectuală a încetării urmăririi penale – instituție de drept procesual penal - limita finală a cauzei penale, act de stingere a raporturilor juridice procesuale între subiecții ce participă la soluționarea cauzei penale, or teza reflectă o cercetare științifică complexă, dar și de pionerat, realizată prin prisma legislației Republicii Moldova, României, dar și a altor state și jurisprudenței pertinente, conturând poziția instituției în cadrul procesului penal, corelaționarea acesteia cu principiile procesului penal, cu alte instituții procesuale, dar și de drept penal, coroborarea și evaluarea instituției prin prisma jurisprudenței CtEDO, urmărindu-se identificarea anumitor probleme ce țin de aplicarea normelor împricinate, precum și promovarea unor teze științifice și practic argumentate și propuneri de *lege-ferenda* în vederea perfecționării normativului procesual-penal și consolidării regimului de asigurarea a drepturilor și libertăților omului în procesul penal.

Problema științifică importantă soluționată constă în abordarea doctrinară și normativă a instituției încetării urmăririi penale, analiza și evaluarea normelor procedurale privind circumstanțele și temeurile încetării urmăririi penale, corelaționarea instituției în cauză cu alte instituții procesuale și penale, urmărind ca finalitate favorizarea aplicării corecte și uniforme a legislației procesual-penale și contribuind, astfel, la asigurarea respectării drepturilor persoanei în procesul penal, dar și la perfecționarea reglementărilor normative în materie.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă se desprinde din cercetarea multiaspectuală a instituției procesual-penale – încetarea urmăririi penale-a cărui conținut poate fi util atât teoreticienilor, cât și practicienilor. Importanța teoretică a lucrării derivă și din actualitatea temei și caracterul de pionerat al cercetării, din obiectivele trasate și finalitățile acestora, realizate în cadrul unei cercetări complexe privind poziția și specificul încetării urmăririi penale în procesul penal.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării pot fi utilizate în procesul de instruire a studenților, masteranzilor și doctoranzilor din cadrul facultăților de drept a instituțiilor de învățământ universitar, inclusiv la efectuarea unor cercetări științifice tematice, precum și la implementarea viitoarelor inițiative legislative în legea procesual-penală. De asemenea, aceste rezultate sunt utile pentru organele de urmărire penală în vederea aplicării corecte a normelor procesual-penale.

АННОТАЦИЯ

СЕКРИЕРУ Наталья, „Прекращение уголовного преследования: национальные уголовно-процессуальные правила и юриспруденция Европейского суда по правам человека”.

Диссертация на соискание ученой степени доктора права. Кишинев, 2024 год.

Структура диссертации: Введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 231 наименований, 240 страниц основного текста. 4 приложений. Результаты опубликованы в 10 научных работах.

Ключевые слова: уголовный процесс, уголовное преследование, доказательства, прокурор, основания, обстоятельства, вина, прекращение уголовного преследования, постановление, освобождение от уголовной ответственности, ЕКПЧ, ЕСПЧ.

Цель диссертации: комплексное исследование института прекращения уголовного преследования, особенно уголовно-процессуального законодательства и юриспруденции, а также вопросов на счет применения этих правовых положений со стороны органов уголовного преследования, как и на счет юридических отношениях между участниками процесса в связи с прекращением уголовного преследования.

Задачи исследования: - анализ доктринальных тезисах касаяемо института прекращения уголовного преследования; - изучения истории, эволюции и правовой характер института прекращения уголовного преследования; - анализ института прекращения уголовного преследования как процессуально-уголовной формы освобождения от уголовной ответственности; - исследование соотношения норм уголовного и уголовно-процессуального законодательства, направленных на основания прекращения уголовного преследования; - определить как прекращается уголовное преследование и возникающих проблем, вопросов, которые необходимо решить; - анализ и оценка норм о прекращении уголовного преследования из законодательства других государств; - рассмотрение института прекращения уголовного преследования через призму национальной судебной практики и ЕСПЧ; - формулирование предложений *lege ferenda* в целях оптимизации и эффективности деятельности в рамках прекращения уголовного преследования.

Научная новизна и оригинальность полученных результатов обусловлены многоаспектным подходом к прекращению уголовного преследования – институт уголовно-процессуального права – окончательному решению уголовного дела, акту прекращения процессуальных правоотношений между лицами, участвующими в нем, или же тезис отражает комплексную научно-исследовательскую работу, осуществляемая через призму законодательства Республики Молдова, Румынии, а также других государств и соответствующей судебной практики, подчеркнув позицию института в рамках разрешения уголовного дела, ее соотношение с принципами уголовного процесса, с другими процессуальными институтами, а также с уголовным правом, подтверждение и оценка этого института через призму судебной практики ЕСПЧ с целью выявления определенных проблем, связанных с применением установленных норм, а также продвижением научно и практически аргументированных тезисов и предложений *lege-ferenda* в целях совершенствования процессуально-уголовных норм и усиления режима обеспечения прав и свобод человека в уголовном процессе.

Решенный важный научный вопрос состоит в доктринально-нормативном подходе института прекращения уголовного преследования, анализе и оценке процессуальных норм относительно обстоятельств и оснований прекращения уголовного преследования, соотношение института с другими процессуальными и уголовными институтами с целью содействия правильному и единообразному применению законодательства в уголовном судопроизводстве, тем самым способствовать обеспечению соблюдения прав лица в уголовном процессе, а также совершенствования нормативных положений в уголовном процессе.

Теоретическая значимость и практическая ценность исходят из многоаспектного исследования уголовно-процессуального института – прекращения уголовного преследования –, содержание которого может быть полезно как теоретикам, так и практикам. Теоретическая значимость, работы обусловлена также актуальностью темы инноваторским характером исследования, поставленными целями и их конечностью, выполненными в рамках комплексного исследования по поводу положения и особенностей прекращения уголовного преследования в уголовном процессе.

Внедрение научных результатов. Результаты исследования могут быть использованы в процессе обучения студентов, магистрантов и докторантов на юридических факультетах, в том числе при выполнении тематических научных исследований, а также при реализации будущих законодательных инициатив в уголовно-процессуальном праве. Также эти результаты полезны органам уголовного преследования для правильного применения уголовно-процессуальных норм.

ANNOTATION

Secrieru Natalia, „Cessation of the criminal prosecution: national criminal procedural regulations and the jurisprudence of the European Court of Human Rights”.

Thesis of doctor in law. Chisinau, 2024.

Work Structure: introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 231 titles, 240 pages of main text. 4 appendices. The results are published in 10 works.

Keywords: criminal trial, criminal prosecution, evidence, prosecutor, grounds, circumstances, culpability, cessation of criminal prosecution, ordinance, release of criminal liability, ECtHR, ECHR.

The purpose of the study regards the complex research of the institution of the cessation of the criminal prosecution, especially the legislation of the criminal trial and related jurisprudence, but also the issues of the application of these legal requirements by the prosecution bodies, as well as regarding the legal relations that appear between the participants during the process related to the cessation of the criminal prosecution.

Research objectives: - analysis of doctrinal theses concerning the institution of cessation of the criminal prosecution; - researching the historic, the evolution and the legal nature of the institution of cessation of the criminal prosecution; - approaching the institution of cessation of the criminal prosecution as a procedural-penal form of release of criminal liability; - researching the correlation of the regulations in the criminal and penal-trial legislation that concerns the bases of the cessation of the criminal prosecution ; - determining the manner of cessation of the criminal prosecution and the problems that arise, the matters that must be solved; - the analysis and the evaluation of the regulations regarding the cessation of the criminal prosecution from the legislation of other states; - the examination of the institution of criminal prosecution cessation in the light of national jurisprudence and ECtHR; -formulating proposals of *lege ferenda* in order to optimize and improve the activity within the criminal prosecution cessation.

The novelty and the scientific originality of the obtained results derives from the multidimensional approach of the cessation of the criminal prosecution – institution of criminal procedural law – the final limit of the criminal case, the act of suppression of the procedural legal reports between the individuals who take part in resolving the criminal case, or the thesis reflects a complex scientific research, but also to pioneer, realized under the lights of the legislation of Republic of Moldova, Romania, but also of other states and the relevant jurisprudence, underlining the institution’s position in the criminal trial, it’s connection with the pillars of the criminal trial, with other procedural institutions, but also of criminal law, the corroboration and evaluation of the institution through the prism of ECtHR jurisprudence, with the aim of identifying certain problems related to the application of the established norms, as well as the promotion of some scientifically and practically argued theses and proposals of *lege ferenda* in order to improve procedural-criminal norms and reinforce the insurance system of human rights and freedoms in the criminal trial.

The important scientific solved problem consists in the doctrinal and normative approach of the institution of cessation of the criminal prosecution, the analysis and evaluation of procedurals norms regarding the circumstances and grounds of the cessation of the criminal prosecution, the correlation of the intuition in question with other procedural and criminal institutions, with the purpose of favoring the right and smooth application of the legislation of criminal procedure and contributing in such a way to ensure compliance of human rights in the criminal trial, but also to the improvement of the normative regulations in matter.

The theoretical importance and the applied value emerge out from the multidimensional research of the criminal procedural institution – cessation of the criminal prosecution – whose content can be useful to both theorists and practitioners. The theoretical importance of the work derives and form the relevance of the subject nowadays and the pioneering character of the research, from the goals established and their finalities, realized during a complex research regarding the position and the particularities of the criminal prosecution cessation in the criminal trial.

Implementation of scientific results. The results of the research can be used in the training process of students, master’s students and doctoral students within the law faculties of university education institutions, including researches on scientific topics, as well as implementing future legislative initiatives in criminal procedural law. Also, these results are useful for the criminal investigation bodies in order to correctly apply the rules of the criminal procedure.

SECRIERU NATALIA

**ÎNCETAREA URMĂRIRII PENALE: REGLEMENTĂRI
PROCESUAL-PENALE NAȚIONALE ȘI JURISPRUDENȚA
CURȚII EUROPENE PENTRU DREPTURILE OMULUI**

554.03 – Drept procesual penal

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 11.12.2024.	Formatul hârtiei 60×84 1/16.
Hârtie ofset. Tipar ofset.	Tiraj 40 ex.
Coli de tipar: 2,12.	Comanda nr. 18.

Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan” al Universității de Stat din Moldova
mun. Chișinău, str. Academiei 5A, MD 2028